

กสม. ๑

รายงานผลการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๐ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๓๔/๒๕๖๔

เรื่อง สิทธิเด็กและสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กรณีกล่าวอ้างว่า ครูลงโทษนักเรียน โดยไม่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘

ผู้ร้อง ปกปิดชื่อ

ผู้ถูกร้อง ครูผู้สอนโรงเรียน ██████████

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๓/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๔ กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องเป็นนักเรียนของโรงเรียน ██████████ พบเห็น ข้าราชการครู (ผู้ถูกร้อง) ลงโทษนักเรียน (การช้อม) โดยให้ออกกำลังกาย เช่น ลูก-นั่ง ร่วมกันกับเพื่อน จำนวน ๑๐๐ ครั้ง เป็นต้น ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าเป็นการลงโทษนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การพิจารณาคำร้องเบื้องต้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาจากข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วเห็นว่า พฤติการณ์ตามผู้ร้องกล่าวอ้างเป็นประเด็นเกี่ยวกับสิทธิเด็กและสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย ซึ่งอยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖

๓. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการ ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบ โดยพิจารณาประกอบเอกสารและหลักฐาน ดังต่อไปนี้

๑) หนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ด่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๒๐๙/๓๗๒๒ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒) บันทึกการประชุมการตรวจสอบข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๔ ณ ห้องประชุม ๗๐๙ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๓) บันทึกการให้ข้อเท็จจริงทางโทรศัพท์ของผู้ร้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๔

๔) หนังสือสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๒๐๙/๗๒๑๐ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๔. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาคำร้อง ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งบทบัญญัติของกฎหมายและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังในเบื้องต้นได้ว่า ผู้ร้องเป็นนักเรียนของโรงเรียน ██████████ กล่าวอ้างว่า พบเห็นผู้ถูกร้อง ลงโทษนักเรียน (การชก) โดยให้ออกกำลังกาย เช่น ลูกนั่ง ร่วมกันกับเพื่อนจำนวน ๑๐๐ ครั้ง เป็นต้น ซึ่งภายหลังผู้ร้องได้ชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ผู้ร้องไม่มีหลักฐานที่เป็นภาพถ่ายหรือวิดีโอการลงโทษนักเรียนตามที่ได้ร้องเรียนแต่อย่างใด โดยในส่วนของโรงเรียน ██████████ ชี้แจงว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยไม่มีการสั่งลงโทษด้วยการตี ทำร้าย หรือสั่งให้ลูกนั่งแต่อย่างใด ซึ่งปัจจุบันครูผู้สอนได้มีมาตรการป้องกันพอสมควร หากต้องมีการอบรมนักเรียนก็จะมีทีมงานบันทึกวิดีโอไว้ อีกทั้งยังได้มีการอบรมนักเรียนในวินัยเชิงบวกอีกด้วย ในกรณีที่นักเรียนทำผิดระเบียบนั้น โรงเรียนจะมีการสืบหาข้อเท็จจริงจากนักเรียน รวมทั้งตรวจสอบจากภาพหลักฐาน เช่น ภาพของกล้องวงจรปิด และเรียกครูที่ปรึกษาของนักเรียนมารับทราบและหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการสืบหาข้อเท็จจริงแล้ว ก็จะเชิญผู้ปกครองมารับทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น หากมีคู่กรณีที่เป็นนักเรียนด้วยกัน ก็จะเชิญผู้ปกครองของคู่กรณีมาพูดคุยกันด้วย จากนั้นจะให้นักเรียนและผู้ปกครองลงชื่อรับทราบการตักเตือน หากมีการกระทำความผิดซ้ำหรือมีการกระทำที่ร้ายแรงก็จะมี การลงโทษตามลำดับขั้นตอน เช่น ทำทัณฑ์บน ตัดคะแนน และบำเพ็ญประโยชน์ ส่วนในกรณีเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนนั้น เมื่อโรงเรียนได้รับทราบเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการลงโทษดังกล่าว ก็ได้มีการตั้งกรรมการสืบหาข้อเท็จจริง โดยมีการสอบถามครูในวงโยธวาทิต ครูลูกเสือ ครูหัวหน้าระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และ ๒ รวมถึงได้สุ่มเรียกนักเรียนมาสอบถาม โดยจากการสืบหาข้อเท็จจริงพบว่าเรื่องร้องเรียนดังกล่าวไม่มีมูลแต่อย่างใด

/ อย่างไรก็ตาม...

อย่างไรก็ตามสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้ข้อมูลว่า ในกรณีอื่น ๆ พบว่ามีครูผู้สอนลงโทษนักเรียนที่ไม่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘^๑ อยู่บ้าง ซึ่งหากพบว่ามีกรณีการลงโทษที่ไม่เป็นไปตามระเบียบฯ กระทรวงศึกษาธิการจะแจ้งไปยังหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อขอทราบว่ามีข้อเท็จจริงเป็นประการใด เพื่อจะได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป และกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ข้อมูลทางกฎหมายว่า การลงโทษนักเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ มี ๔ สถาน คือ (๑) ว่ากล่าวตักเตือน (๒) ทำทัณฑ์บน (๓) ตัดคะแนนความประพฤติ (๔) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งการลงโทษดังกล่าว ห้ามลงโทษด้วยวิธีรุนแรงหรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการลงโทษด้วย และการลงโทษให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป ในส่วนการลงโทษตามข้อ ๕ (๔) ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่ให้ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น มีแนวทางการลงโทษยกตัวอย่างเช่น ให้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อกิจการสาธารณะ จิตอาสาเพื่อสาธารณประโยชน์ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นต้น โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ต้องแล้วแต่มูลเหตุที่นักเรียนได้กระทำว่ามีการกระทำผิดในเรื่องใด และฝ่าฝืนกฎ ระเบียบในเรื่องใด เช่น หนีเรียน ลักทรัพย์ หรือทำร้ายร่างกาย แล้วจึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้เหมาะสมตามกรณีไป

/ ทั้งนี้...

---

^๑ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“การลงโทษ” หมายความว่า การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อการอบรมสั่งสอน

ข้อ ๕ โทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี ๔ สถาน ดังนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือน

(๒) ทำทัณฑ์บน

(๓) ตัดคะแนนความประพฤติ

(๔) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ข้อ ๖ ห้ามลงโทษนักเรียนและนักศึกษาด้วยวิธีรุนแรง หรือแบบกลั่นแกล้ง หรือลงโทษด้วยความโกรธ หรือด้วยความพยาบาท โดยให้คำนึงถึงอายุของนักเรียนหรือนักศึกษา และความร้ายแรงของพฤติกรรมประกอบการลงโทษด้วยการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อเจตนาที่จะแก้นิสัยและความประพฤติไม่ดีของนักเรียนหรือนักศึกษาให้รู้สำนึกในความผิด และกลับประพฤติตนในทางที่ดีต่อไป

ให้ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือผู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือสถานศึกษามอบหมายเป็นผู้มีอำนาจในการลงโทษนักเรียน นักศึกษา

ทั้งนี้ การลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการให้ลูก-นั่ง มิได้ถูกกำหนดไว้เป็นหนึ่งในโทษ ๔ สถานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘

กรณีมีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า ครูผู้สอนในสังกัดของโรงเรียน [REDACTED] มีพฤติกรรมการลงโทษนักเรียนด้วยวิธีที่ไม่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ อันเป็นการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๒ ได้รับรองให้บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖^๓ ได้กำหนดการลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

จากการตรวจสอบพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๖๕ วรรคสาม กำหนดให้การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอน ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๕ โทษที่จะลงโทษแก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่กระทำความผิด มี ๔ สถาน ดังนี้ (๑) ว่ากล่าวตักเตือน (๒) ทำทัณฑ์บน (๓) ตัดคะแนนความประพฤติ (๔) ทำกิจกรรมเพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการให้ข้อมูลว่า การลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการให้ลูก-นั่ง มิได้ถูกกำหนดไว้เป็นหนึ่งในโทษ ๔ สถานตามระเบียบฯ จากข้อมูลดังกล่าวจึงถือได้ว่าการลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าวข้างต้น เช่น การให้ลูก-นั่ง จึงเป็นการลงโทษนักเรียนโดยไม่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ และถือว่าเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่จากการตรวจสอบพบว่า โรงเรียน [REDACTED] ได้มีการตั้งกรรมการสืบข้อเท็จจริง กรณีครูผู้สอนในสังกัดของโรงเรียนที่ลงโทษนักเรียนโดยไม่เป็นไปตามระเบียบดังกล่าวตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างแล้ว โดยมีการเชิญครูผู้สอนและนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวมาสอบถาม ผลการสืบหาข้อเท็จจริงปรากฏว่า ไม่พบว่ามีกรลงโทษนักเรียนตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง อีกทั้งผู้ร้องไม่มีหลักฐานอื่น เช่น ภาพถ่าย หรือคลิปวิดีโอ อันจะแสดงให้เห็นโดยชัดแจ้งว่ามีการกระทำดังที่ผู้ร้องเรียนแต่อย่างใด จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงยังไม่พบว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรยุติเรื่อง

/ อย่่างไรก็ตาม...

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

^๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๖๕ วรรคสาม การลงโทษนักเรียนหรือนักศึกษาให้กระทำเท่าที่สมควรเพื่อการอบรมสั่งสอนตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ปัจจุบันอาจมีครูผู้สอนบางท่านยังมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับวิธีการลงโทษนักเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งอาจทำให้เกิดเหตุการณ์การลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว และบางกรณีอาจมีการลงโทษนักเรียนด้วยวิธีที่รุนแรง อันเป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายอันจะนำมาซึ่งปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อกระทรวงศึกษาธิการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการลงโทษนักเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการลงโทษนักเรียนและนักศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘ แก่ครูผู้สอนในสถานศึกษาต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการโดยเร็ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการลงโทษนักเรียนในทางปฏิบัติที่ถูกต้อง และควรกำกับ ตรวจสอบ และติดตามการดำเนินการของสถานศึกษาเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันการลงโทษนักเรียนด้วยวิธีการอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว โดยเฉพาะป้องกันการลงโทษด้วยวิธีที่รุนแรง

๕. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๕/๒๕๖๔ (๑๐) เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๔ จึงมีมติให้ยุติเรื่อง และให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามข้อ ๔. วรรคท้ายของรายงานนี้ ต่อกระทรวงศึกษาธิการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๔๒ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางปรีดา คงแป้น	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

